

ประสบการณ์เชิงบริหาร ในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน

ด้วยระบบการดูแลนักเรียนตามโครงการพ่อแม่และลูกๆในโรงเรียน



ประสบการณ์เชิงบริหาร
ในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน
ด้วยระบบการดูแลนักเรียนตามโครงการพ่อหรือแม่
และลูกๆ ในโรงเรียน

โสภณ มนต์ลักษณ์



คำนำสำนักพิมพ์

หนังสือประสบการณ์เชิงบริหารในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน ด้วยระบบการดูแลนักเรียนตามโครงการพ่อหรือแม่และลูก ๆ ในโรงเรียน บอกเล่าประสบการณ์การเป็นผู้บริหารโรงเรียนของผู้เขียนซึ่งได้รวบรวมปัญหา แนวคิด หลักการ และทฤษฎีในการบริหารงานพร้อมเอกสารประกอบการดำเนินงานซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริง และปฏิบัติได้ผลอย่างดีมาแล้ว

หนังสือเล่มนี้จึงเป็นประโยชน์อย่างมากต่อระบบการศึกษา เพื่อที่จะได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ดูแลลูกศิษย์อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

ด้วยความปรารถนาดี

ดวงกมลพัชริชัง





คำนำ

เอกสารวิชาการ เรื่องประสบการณ์เชิงบริหารในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนด้วยระบบการดูแลนักเรียนตามโครงการพ่อหรือแม่และลูกๆ ในโรงเรียนฉบับนี้ เขียนขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้ดำเนินการโครงการนี้มาแล้ว ตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 ถึงปัจจุบันปีการศึกษา 2545 ในโรงเรียน 3 โรง คือ ปะทิววิทยา สวีวิทยา และโรงเรียน ศรีวิทย เอกสารหลักฐานดำเนินการที่โรงเรียนปะทิววิทยาเหลืออยู่น้อยมาก เนื่องจากได้เสียหายไปกับได้ฝุ่นเกยเกือบทั้งหมด ประกอบกับความสมบูรณ์ของโครงการยังมีน้อย จึงได้นำเสนอในช่วงการดำเนินการที่โรงเรียนสวีวิทยา และโรงเรียนศรีวิทย ซึ่งมีความสมบูรณ์ของโครงการมากขึ้นตามลำดับ

การจัดทำเอกสารฉบับนี้ มีจุดประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อรายงานแนวคิดระบบการดูแลนักเรียนตามโครงการพ่อหรือแม่และลูกๆ ในโรงเรียน
2. เพื่อรายงานประสบการณ์ กระบวนการ และผลในการจัดระบบการดูแลนักเรียน ตามโครงการพ่อหรือแม่และลูกๆ ในโรงเรียน
3. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารในสถานศึกษา นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการจัดระบบการดูแลนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจ ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป หากมีส่วนใดที่สงสัยหรือไม่ชัดเจน ขอได้โปรดติดต่อสอบถามเพิ่มเติม มั่นใจว่าจะสามารถตอบคำถามทุกคำถามได้อย่างชัดเจน

(นายโสภณ มนต์ลักษณ์)

ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีวิทย

24 กุมภาพันธ์ 2546





สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 แนวคิด หลักการ และทฤษฎี	9
บทที่ 3 โครงการและกลยุทธ์การบริหารโครงการ	15
บทที่ 4 ผลของการดำเนินโครงการ	47
- ผลของโครงการที่โรงเรียนสววิทยา	49
- การประเมินครั้งที่ 1	49
- การประเมินครั้งที่ 2	50
- การประเมินครั้งที่ 3	51
- การประเมินครั้งที่ 4	52
- การประเมินครั้งที่ 5	53
- ผลของโครงการที่โรงเรียนศรีयाักย	54
- การประเมินครั้งที่ 1	54
- การประเมินครั้งที่ 2	55
- การประเมินครั้งที่ 3	57
บทที่ 5 สรุปผลการดำเนินการและข้อเสนอแนะ	61
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	
หมายเลข 1	เอกสารเชื่อมบ้าน
หมายเลข 2	รายงานการเดินทางแบบย่อ
หมายเลข 3	คำสั่งโรงเรียนศรีयाักย ที่ 48/2543
หมายเลข 4	รางวัลโครงการแนะแนวดีเด่น
หมายเลข 5	เอกสารต่างๆ ในโครงการ
หมายเลข 6	แผนภูมิโครงการ





หมายเลข 7	ผลการประเมินครั้งที่ 1 โรงเรียนสววิทยา
หมายเลข 8	ผลการประเมินครั้งที่ 2 โรงเรียนสววิทยา
หมายเลข 9	ผลการประเมินครั้งที่ 3 โรงเรียนสววิทยา
หมายเลข 10	ผลการประเมินครั้งที่ 4 โรงเรียนสววิทยา
หมายเลข 11-12	ผลการประเมินครั้งที่ 5 โรงเรียนสววิทยา
หมายเลข 13	ผลการประเมินครั้งที่ 1 โรงเรียนศรีวิทย
หมายเลข 14-19	ผลการประเมินครั้งที่ 2 โรงเรียนศรีวิทย
หมายเลข 20-27	ผลการประเมินครั้งที่ 3 โรงเรียนศรีวิทย
หมายเลข 28	เรื่องขยายผลโครงการ
หมายเลข 29	หลักฐานการเผยแพร่
หมายเลข 30	เอกสารที่ใช้เผยแพร่
หมายเลข 31	เกียรติบัตร โล่ ที่ได้รับเนื่องจากโครงการ
หมายเลข 32	รายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยหน่วยงานต้นสังกัด



บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

จากการที่ได้มีโอกาสเป็นผู้บริหารโรงเรียนด้วยตนเอง เมื่อปี พ.ศ. 2527 ณ โรงเรียนปะทิววิทยา อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ทำให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสมองปัญหาของโรงเรียนโดยส่วนรวม ได้รับรู้ปัญหาหลายด้าน ทั้งนี้เพราะมีความจำเป็นที่จะต้องรวบรวมปัญหา เพื่อเป็นส่วนสำคัญในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี จากปัญหาต่างๆ ได้สนใจและพิจารณาเป็นพิเศษ คือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน อันได้แก่ ปัญหาด้านความประพฤติ ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาด้านจิตวิทยา และปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้วิเคราะห์ปัญหาต่างๆ เพื่อหาสาเหตุของปัญหา สรุปได้ว่าสาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ สภาพของครอบครัว สภาพของสังคม และสิ่งแวดล้อม สภาพของการจัดการภายในโรงเรียน

สภาพของครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวที่มีปัญหา เป็นต้นว่าครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง ไม่สงบสุข ขากจน มีพ่อเลี้ยง มีแม่เลี้ยง เคร่งครัดเกินไป ตามใจเกินไป ปล่อยปละละเลย ฯลฯ

สภาพของสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การคบเพื่อนเกร อยู่ในกลุ่มนักการพนัน อยู่ในกลุ่มยาเสพติด อยู่ในกลุ่มนักดื่มสุรา อยู่ในกลุ่มนักเลง ฯลฯ

สภาพของการจัดการภายในโรงเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การจัดการเรื่องระเบียบวินัย การจัดกิจกรรมต่างๆ การดูแลเอาใจใส่ ฯลฯ ยังขาดความเหมาะสม

สภาพต่างๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหากับนักเรียนทั้ง 3 ประการ สภาพของการจัดการภายในโรงเรียน เป็นสภาพที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ ที่โรงเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ จึงได้วิเคราะห์ละเอียดลงไปอีกและพบว่า ความเอาใจใส่ของครู-อาจารย์ต่อนักเรียนมีน้อย และขาดความจริงจัง จริงใจในการช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งก็เป็นสภาพของครูทั่วไปในปัจจุบัน ที่แตกต่างครูในอดีตเมื่อ 20-30 ปี หรือก่อนนั้น

ในอดีตครูไทยนั้นเป็นที่เคารพ กราบไหว้บูชา สมเป็นปูชนียบุคคลโดยแท้จริง เพราะครูไทยในอดีตได้ปฏิบัติต่อศิษย์ด้วยจิตใจที่มีเมตตาสูง ประกอบกับสภาวะโดยทั่วไปในอดีตส่งเสริม เป็นต้นว่า จำนวนนักเรียนในห้องหนึ่งๆ มีน้อย ครูคนหนึ่งๆ สอนได้ทุกวิชาหรือเกือบทุกวิชา สอนนักเรียนห้องเดียวตลอดทั้งวัน ตลอดสัปดาห์ ตลอดเดือน และตลอดปี และบางทีก็ตามขึ้นไปสอนในชั้นที่สูงขึ้นไปอีกด้วย ครูในอดีตเป็นผู้มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของสังคม-ชุมชนมาก ผู้ที่มาเป็นครูได้รับการคัดเลือก

มาเป็นอย่างดี คนดี คนเก่ง เรียนครู สภาพบีบคั้นทางเศรษฐกิจมีน้อย ครูมีความเป็นอยู่แบบไม่เดือดร้อน ครูมีอุดมการณ์ ครูมีเวลาเอาใจใส่ศิษย์อย่างแท้จริง และด้วยความจริงใจ ครูมีอิทธิพลต่อศิษย์สูงมาก สามารถอบรมสั่งสอนได้ตามใจนึก ครู-ศิษย์มีความผูกพันแนบแน่นยาวนานตลอดชีวิต

ปัจจุบันสภาพต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปมากเหลือเกิน ด้วยจำนวนนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ด้วยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ทั้งหมด ทำให้ครูไทยในปัจจุบันมีสภาพแตกต่างไปจากครูในอดีตมาก ครูสอนวิชาต่าง ๆ ได้น้อยลง อาจสอนได้วิชาเดียวหรือ 2 วิชา สอนนักเรียนหลายห้อง สัปดาห์หนึ่ง ๆ นักเรียนแต่ละห้องจะพบครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษาที่เข้ามาสอนเพียงคาบหรือสองคาบหรือบางห้องครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาอาจมิได้สอนเลย ก็คงจะพบกันเฉพาะคาบโฮมรูมเท่านั้น ซึ่งก็มีเวลาจำกัด และครูบางคนก็มิได้ใช้คาบนี้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่อีกด้วย ด้วยระบบเศรษฐกิจที่บีบรัดตัว ทำให้ครูต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด จึงไม่สามารถทำตามอุดมการณ์ได้ ไม่มีเวลาที่จะดูแลเอาใจใส่ศิษย์อย่างจริงจัง จริงใจ เพราะครูต้องทำงานหนักขึ้นเพื่อตัวเองรอด มากกว่าครูในอดีต ครูไม่มีเกียรติเหมือนในอดีต คนเรียนเก่งไม่เรียนครู ความรู้สึกของครูส่วนหนึ่งคล้ายกับว่าอาชีพครูเป็นอาชีพสำรองจึงทำพอให้ผ่าน ๆ ไป ไม่ได้ใช้เวลา และความจริงจัง จริงใจ กับงานครูเท่าที่ควร จึงทำให้ไม่ได้ช่วยเหลือ ป้องกัน แก้ไขปัญหาของนักเรียน ทำให้ปัญหาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ

แม้ว่าสภาพต่าง ๆ ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย อันจะส่งผลให้นักเรียนในปัจจุบันเกิดปัญหามากกว่านักเรียนในอดีต แต่ถ้าครู-อาจารย์มีเวลาเอาใจใส่นักเรียนมากขึ้น และมีความจริงจังจริงใจแล้ว มั่นใจว่าปัญหาต่าง ๆ จะเบาบางลง ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าจะอย่างไรให้ครู-อาจารย์มีเวลาเอาใจใส่นักเรียนมากขึ้น ด้วยความจริงจังและจริงใจ

ในช่วงที่กำลังคิดหาวิธีการแก้ปัญหา เรื่องการดูแลเอาใจใส่นักเรียนดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว ในปี 2528 ได้มีโอกาสไปร่วมประชุมประจำปีผู้บริหารของกรมสามัญศึกษา ซึ่งจัดขึ้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ในเวลานั้นอธิบดีกรมสามัญศึกษา คือท่านอาจารย์พะนอม แก้วกำเนิด การบรรยายของท่านตอนหนึ่งในการประชุมครั้งนั้น คำพูดจริง ๆ จำได้ไม่หมดแต่ความว่า “จริง ๆ แล้วในโรงเรียนของเราถ้าครู-อาจารย์ทุกคนช่วยกันจริง ๆ การปกครองดูแลนักเรียนก็คงจะไม่มีปัญหา ลองเอาจำนวนนักเรียนตั้ง แล้วหารด้วยจำนวนครู แล้วแบ่งกันให้รับผิดชอบจริง ๆ ดูแลกันจริง ๆ ปัญหาต่าง ๆ ก็จะลดลง การดูแลนักเรียนก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น”

จากการบรรยายและแนวคิดของท่านอาจารย์พะนอม แก้วกำเนิด ผสมกับแนวความคิดและความรู้สึกที่ว่า โดยธรรมชาติทั่ว ๆ ไป ผู้เป็นครู-อาจารย์มีความรัก มีความเมตตา มีความเอื้ออาทรต่อศิษย์เป็นทุนอยู่แล้ว เพียงแต่ด้วยสภาพที่บีบรัดต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถแสดงคุณธรรมต่าง ๆ ที่ต้องการได้อย่างเต็มที่ ถ้าสามารถจัดสภาพต่าง ๆ ให้ครู-อาจารย์กับนักเรียนมีความใกล้ชิดกัน มีความผูกพัน

มีความรักกันอย่างบริสุทธิ์แล้ว เชื่อกันว่าปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนจะลดลง และสามารถป้องกัน ปัญหาแก้ปัญห และพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันอย่างมากในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย สมอง จิตใจ อารมณ์ สังคม สภาพครอบครัวและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสภาพต่าง ๆ ดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อย่าง มาก การแก้ปัญหา การป้องกันปัญหาและการพัฒนานักเรียนจำเป็นที่จะต้องเข้าใจสภาพ และรู้สาเหตุ ที่แท้จริง อย่างถูกต้องชัดเจน จึงจะดำเนินการได้ผลดี ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนเอง เป็นผู้รู้ดีที่สุด แต่เขาจะพยายามปิดบัง ซ่อนเร้น ด้วยความอับอาย ด้วยความเกรงกลัว ด้วยความรู้เท่า ไม่ถึงการณ์ ฯลฯ และแก้ปัญหาเอง ผิดบ้างถูกบ้างไปตามเรื่อง แก้ได้บ้าง ไม่ได้บ้าง ปัญหาทับถม พัวพัน เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดแก้ไขไม่ไหวก็ต้องล้มเหลวต้องออกจากโรงเรียนไป นับเป็นการสูญเสีย ทรัพยากร และเพิ่มปัญหาให้สังคมต่อไป

ในฐานะโรงเรียน ครู-อาจารย์มีหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือให้เขาสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ จึง จำเป็นต้องทราบสภาพปัญหาและสาเหตุที่แท้จริงให้ได้ การที่จะทราบได้ก็ต้องศึกษาและทำความเข้าใจ อย่างจริงจัง ให้ความรัก ให้ความเมตตา ให้ความเอื้ออาทร จนเขามั่นใจว่าเขามีที่พึ่งที่หวังดีในชีวิต ของเขา ทุกสิ่งทุกอย่างเขาก็จะบอกเรา เพราะเขามั่นใจและไว้วางใจเรา แล้วเราก็จะมีโอกาสช่วยเหลือ เขาได้ นั่นหมายความว่า ครูต้องทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ คือเป็นครูโดยแท้จริง แต่สภาพจริง ๆ ครู-อาจารย์ ในปัจจุบัน ยังมีปัญหายู่มากและปัญหาสำคัญที่ได้กล่าวแล้ว คือ ครู-อาจารย์ให้ความเอาใจใส่ดูแล นักเรียนน้อย และขาดความจริงจังจริงจัง

ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องหาวิธีการดำเนินการ เพื่อให้ครู-อาจารย์ได้ดูแลเอาใจใส่นักเรียน มากขึ้นด้วยความจริงจัง และจริงจัง ความจริงจังและจริงจัง เป็นเรื่องสำคัญยิ่งในการทำงาน หาก ผู้ใดก็ตามมีความจริงจัง และจริงจังแล้ว ก็จะพยายามมุ่งมั่นดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้งานนั้นสำเร็จ อย่างดีที่สุด การที่จะเกิดความจริงจังและจริงจังได้จะต้องมีพื้นฐานมาจากความรัก (ความเมตตา ก็ เป็นความรักอีกระดับหนึ่ง) จะเห็นได้ว่าหากเรามีความรักสิ่งใด เราจะพยายามทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุด และ มีความมุ่งมั่นจริงจังจริงจังตามระดับความรักมากหรือน้อย จึงถือว่าความรัก เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ปัญหา ต่อมาก็น่าจะต้องคิดว่าจะทำอย่างไรให้ครู-อาจารย์รักนักเรียนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รักใน ความหมายนี้เป็นความรักความเมตตา มิใช่ความรักแบบหนุ่มสาว ความรัก ถ้าจะลองวิเคราะห์ว่า ความรักเกิดขึ้นได้อย่างไร

จากพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 6 และได้มาจัดทำเป็นเพลงชื่อ ความรัก มีเนื้อร้องหญิง-ชาย ดังนี้

หญิง : ความเอ๋ยความรักเริ่มสมัครชั้นต้น ณ หนไหน เริ่มเพาะเหมาะกลางหว่างหัวใจ
หรือเริ่มในสมองตรงงดี แรกจะเกิดเป็นโณใครรู้บ้าง อย่าอำพรางตอบตำนานให้
ถ้วนถี่ ใครถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงริ ผู้ใดมีคำตอบขอบใจเอย

ชาย : ตอบเอ๋ยตอบถ้อยเกิดเมื่อเห็นน้องน้อยอย่าสงสัย ตาประสพตารัก สมครไชรี เหมือน
หนึ่งให้อาหารสำราญครัน
แต่ถ้าแม้สายใจไม่สมัคร เหมือนฆ่ารักเสียแต่เกิดยอมอาสย ใต้ชวนเพื่อนยามา
พร้อมกัน ร้องรำพันสงสารรักหนักหนาเอย

และเพลงโครหนอ ซึ่งมีเนื้อร้องดังนี้

โครหนอรักเราเท่าชีวิต โครหนอปราณีไม่มีเสื่อมคลาย โครหนอรักเราใช่เพียงรูปกาย รักเขา
ไม่หน่าย มิคิดทำลายโครหนอ โครหนอเห็นเราเศร้าทรวงใน โครหนอเอาใจปลอบเราเรื่อยมา โคร
หนอรักเรดังดวงแก้วตา รักเขายิ่งกว่าพื้นพิสุธา นภากาศ จะเอาโลกมาแทนปากกาแล้วเอาณามา
แทนกระดาษเอาน้ำหมดมหาสมุทรแทนหมึกวาด ประกาศพระคุณไม่พอ โครหนอรักเราเท่าชีวิต
โครหนอใครกันให้เราจีคอ (คุณพ่อคุณแม่) โครหนอชักชวนดูหนังสื่จอ รู้แล้วละก็อย่ามัวรังโร
ทดแทนบุญคุณ

และจากตอนหนึ่งในเรื่องขุนช้างขุนแผนที่ว่า

“แม่รักลูกลูกก็รู้ยั่วว่ารัก คนอื่นสักหมิ่นแสนไม่แม่นเหมือน
จะกินนอนนอนว่าเมตตาเตือน จะจากเรือนร้างแม่ไปแต่ตัว”

จากบทเพลงและบทประพันธ์ จะเห็นเป็นความรัก 2 แบบ คือ เป็นความรักของหนุ่มสาว
และเป็นการรักของพ่อแม่ ทั้ง 2 แบบเกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรืออาจเรียกว่าเกิดขึ้นตาม **สัญชาตญาณ**
โดยเฉพาะความรักของพ่อ-แม่เป็นความรักบริสุทธิ์ที่มีแต่ความหวังดีและพร้อมทุกอย่างที่จะให้แก่ลูก
ไม่ว่าจะดีหรือชั่วอย่างไรพ่อ-แม่ก็ยังรัก พ่อ-แม่รักลูกตั้งแตอยู่ในท้องยังไม่เห็นหน้าตาก็รักแล้ว

สำหรับหนุ่มสาวความรักอาจเกิดขึ้นปุบปับ เมื่อเห็นหน้าตาก็รักทันทีเพราะสวยงาม หล่อเหลา
ตรงใจ ตรงสนิยม หรือที่ภาษาวัยรุ่นปัจจุบันเรียกว่า “ปิ๊ง” ความรักแบบนี้จริง ๆ อาจเป็นความชอบ
หรือความใคร่ก็ได้ เพราะเมื่อรู้จักกันมากขึ้นอาจไม่รักกันก็ได้ แบบหนุ่ม สาว อาจพบเห็นกันรู้จักกัน
ได้ร่วมกิจกรรมกัน ได้ช่วยเหลือกัน ได้ศึกษาจิตใจซึ่งกันและกัน ได้มีบุญคุณต่อกัน เกิดความพึงพอใจ
รักกันก็จะเป็นความรักที่มีเหตุผลเพิ่มขึ้น ดังนั้นความรักที่ไม่ได้เกิดขึ้นตามสัญชาตญาณ น่าจะ
เกี่ยวข้องกับเรื่อง ดังนี้

1. การรู้จักซึ่งกันและกันอย่างดี
2. การมีเวลาร่วมกิจกรรมกันมาก ๆ
3. การมีบุญคุณซึ่งกันและกัน (การให้การรับ)
4. ความเห็นอกเห็นใจกัน
5. การได้พบกันบ่อย ๆ
6. การมีภาระต่อกัน
7. อื่น ๆ

ดังนั้นจะต้องดำเนินการให้ครู-อาจารย์เกิดความรัก (ความเมตตา) นักเรียนมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้เกิดความจริงจัง จริงใจ ในการดูแลนักเรียนด้วยหลักการดังต่อไปนี้

หลักการ ต้องทำให้ครู-อาจารย์ได้ดูแลเอาใจใส่นักเรียนมากขึ้นด้วยความจริงจังและจริงใจโดย

1. จัดให้ครู-อาจารย์เป็นที่ปรึกษาถาวรเป็นระยะยาว 3 ปี (ม.1-3, ม.4-6) นอกเหนือจากการจัดครู-อาจารย์ประจำชั้น หรือครู-อาจารย์ที่ปรึกษาตามปกติ ทั้งนี้เพื่อให้ครู-อาจารย์และนักเรียนได้มีโอกาสเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นระยะเวลานาน ให้ครู-อาจารย์มีโอกาสดูแลนักเรียนมากที่สุด

ตามปกติโรงเรียนจะจัดให้มีครู-อาจารย์ประจำชั้นหรืออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นภาคเรียนหรือเป็นปีการศึกษา เวลาที่ครู-อาจารย์ประจำชั้น หรืออาจารย์ที่ปรึกษาจะได้ดูแลเอาใจใส่นักเรียนในความรับผิดชอบมีน้อย เนื่องจากครู-อาจารย์ต้องสอนหลายกลุ่ม หลายรายวิชา และบางทีก็หลายระดับชั้น การจัดให้เป็นที่ปรึกษาระยะยาวเท่ากับเป็นการสร้างความผูกพันที่จะต้องดูแลเอาใจใส่และรับผิดชอบให้มากขึ้น เพราะถือนักเรียนอยู่ในความรับผิดชอบตั้งแต่เข้ามาจนออกไป (คือจบ ม.3 หรือ ม.6) จะดีหรือไม่อย่างไรคงจะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบไม่พ้น ทำให้ครู-อาจารย์ต้องพยายามเอาใจใส่ดูแลมากยิ่งขึ้น

2. จัดเวลาให้ครู-อาจารย์ที่ปรึกษาถาวรได้มีโอกาสดูแลนักเรียนในความรับผิดชอบอย่างเป็นทางการทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบเป็นอย่างน้อย การจัดเวลาให้พบกันอย่างเป็นทางการตามตารางที่กำหนดเป็นการเน้นความบ่อย และสม่ำเสมอในการพบปะกัน และเป็นการรับรู้ร่วมกันถึงกำหนดเวลาที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อความพร้อมของทั้งครู-อาจารย์และนักเรียน และเป็นความสะดวกในการติดตามการดำเนินการด้วย

3. ส่งเสริมให้ครู-อาจารย์ได้พบกับนักเรียนในความรับผิดชอบให้บ่อยขึ้นโดย

3.1 ทำข้อตกลงว่าใน 1 วัน ที่มาโรงเรียน นักเรียนในความรับผิดชอบจะต้องพบกับอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อให้มีโอกาสดูแลพูดคุยตามสมควร

3.2 แนะนำให้มีการมอบหมายหน้าที่การงานให้นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนต้องมาเกี่ยวข้องกับอาจารย์บ่อยๆ

3.3 หาโอกาสให้ครู-อาจารย์ที่ปรึกษาได้ร่วมกิจกรรมกับนักเรียนในความรับผิดชอบในโอกาสต่างๆ เช่น การรับประทานอาหารร่วมกัน การทำบุญร่วมกันในโอกาสต่างๆ เช่น วันปีใหม่ วันครู วันแม่ วันพ่อ ฯลฯ

4. ส่งเสริมให้ครู-อาจารย์และนักเรียนในความรับผิดชอบมีความรู้สึกที่ดีต่อกันเป็นพิเศษ เช่น การให้ของขวัญ ของที่ระลึก ของฝากในโอกาสต่างๆ

5. ดำเนินการให้ครู-อาจารย์ที่ปรึกษาและนักเรียนในความรับผิดชอบมีความรู้สึกต่อกันเหมือนพ่อหรือแม่กับลูกๆ อันจะสร้างความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทร ความหวังดี อย่างจริงใจให้เกิด

ขึ้นในจิตใจของครู และสร้างความรัก ความเคารพรัก เชื่อฟัง ปฏิบัติตามให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ให้ครูเป็นทั้งพ่อเป็นทั้งครู เป็นทั้งแม่เป็นทั้งครู ที่เรียกว่า พ่อครู, แม่ครู ให้นักเรียนเป็นทั้งลูกเป็นทั้งศิษย์ เรียกว่า ลูกศิษย์

จากการบูรณาการหลายเรื่องทั้งความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดต่างๆ ทำให้เกิด “โครงการ พ่อ หรือแม่ และลูก ๆ ในโรงเรียน” ขึ้น ที่โรงเรียนปะทิววิทยาเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2529 เป็นลักษณะของการแบ่งนักเรียนให้ครูดูแลรับผิดชอบเป็นกลุ่ม มีพ่อครูหรือแม่ครูเป็นผู้ดูแลเป็นลักษณะครอบครัวพิเศษที่มีพ่อครูหรือแม่ครูคนเดียว (มิใช่ครอบครัวแตกแยกซึ่งมีปัญหา) ได้ดูแลโครงการที่โรงเรียนปะทิววิทยาถึงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2535 หลังจากนั้นได้นำไปดำเนินการที่โรงเรียนสววิทยา ตั้งแต่ปี 2536 จนถึง ปี 2542 และนำมาดำเนินการที่โรงเรียนศรีรักษ์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2543 จนถึงปัจจุบัน (ภาคผนวก)

มีหลายคนถามว่าชื่อโครงการยาวเกินไปน่าจะเปลี่ยนเป็นชื่อเพราะๆ อื่นๆ ทำไมถึงไม่เปลี่ยนก็ได้ตอบไปว่าชื่อที่ใช้คือ ชื่อโครงการพ่อหรือแม่ และลูก ๆ ในโรงเรียน เป็นชื่อที่สามารถเข้าใจโครงการได้ในระดับหนึ่ง แม้ยังไม่อธิบายโครงการก็พอจะเข้าใจได้ ลักษณะของโครงการพยายามทำให้กลุ่มมีความสัมพันธ์กันเป็นลักษณะครอบครัว ที่มี พ่อและลูก ๆ หรือ แม่และลูก ๆ ลูก ๆ ในโครงการนี้ก็ต้องการให้มีความสัมพันธ์กันในลักษณะของพี่-น้องในครอบครัวซึ่งมีความเคารพรัก ช่วยเหลือกันแบ่งหน้าที่กันทำเหมือนในครอบครัวจริงๆ หลายคนพูดว่าครอบครัวตามโครงการนี้ ไม่มีความสมบูรณ์เพราะมีแต่พ่อหรือมีแต่แม่คงถูกต้อง เพราะเป็นครอบครัวพิเศษ ที่ตั้งใจจัดขึ้นมาอย่างนั้น โครงการนี้นอกจากความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวแล้ว ความสัมพันธ์ในลักษณะปกติคือครูกับนักเรียน นอกจากนั้นยังเห็นว่าครูทุกคนในโรงเรียนต้องเป็นครูแนะแนว

จากประสบการณ์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนด้วยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามโครงการพ่อหรือแม่และลูก ๆ ในโรงเรียน มาอย่างต่อเนื่องทั้ง 3 โรงเรียน ที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเป็นผู้บริหารโรงเรียน มีความภาคภูมิใจต่อนักเรียน ครู-อาจารย์ ที่มีความรัก ความเอื้ออาทรต่อกัน และที่สำคัญยังสามารถป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้และเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามเป้าหมายของโรงเรียน

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการบริหารสถานศึกษาและการบริหารงานปกครองในโรงเรียน แก่ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง ข้าพเจ้าจึงได้บันทึกประสบการณ์เชิงบริหารในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนด้วยระบบการดูแลนักเรียนตามโครงการพ่อหรือแม่และลูก ๆ ในโรงเรียนครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรายงานแนวคิดในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนด้วยระบบการดูแลนักเรียนตามโครงการพ่อหรือแม่และลูก ๆ ในโรงเรียน

2. เพื่อรายงานประสบการณ์ กระบวนการ และผลในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนด้วยระบบการดูแลนักเรียนตามโครงการพ่อหรือแม่และลูกๆ ในโรงเรียน

3. เพื่อให้มีเอกสารที่เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งจะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เกี่ยวข้อง และผู้สนใจได้ศึกษาและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดระบบการดูแลนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียนต่อไป

ขอบเขตการรายงาน

การรายงานประสบการณ์เชิงบริหารครั้งนี้ ข้าพเจ้ามุ่งรายงานประสบการณ์ตรงในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนด้วยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามโครงการพ่อหรือแม่และลูกๆ ในโรงเรียน ขณะที่ข้าพเจ้าเป็นผู้บริหารของโรงเรียนปะทิววิทยา โรงเรียนสวีวิทยา และโรงเรียนศรีราษฎร์ จังหวัดชุมพร

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียน และครู-อาจารย์ โรงเรียนปะทิววิทยา จังหวัดชุมพร ระหว่างปีการศึกษา 2529-2535 นักเรียน ครู-อาจารย์ โรงเรียนสวีวิทยา จังหวัดชุมพร ระหว่างปีการศึกษา 2536-2542 และนักเรียน ครู-อาจารย์ โรงเรียนศรีราษฎร์ จังหวัดชุมพร ระหว่างปีการศึกษา 2543-2545

ข้อตกลงเบื้องต้น

ประสบการณ์เชิงบริหารที่ได้บันทึกและรายงานในครั้งนี้ ข้าพเจ้ามีเจตนาที่ว่าจะสะท้อนประสบการณ์ตรงในการบริหารที่โรงเรียนปะทิววิทยา ตั้งแต่ปี 2529-2535 และดำเนินการต่อที่โรงเรียนสวีวิทยา ปีการศึกษา 2536-2542 และดำเนินการต่อที่โรงเรียนศรีราษฎร์ จังหวัดชุมพร ปีการศึกษา 2543-2545 รวมประสบการณ์เชิงบริหารในเรื่องนี้ 16 ปีเศษ หากแต่มีข้อจำกัดในเรื่องรอยข้อมูลสารสนเทศที่โรงเรียนปะทิววิทยา เนื่องจากได้ประสบภัยธรรมชาติได้ฝุ่นเกย์ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2532 โรงเรียนและหลักฐานต่างๆ แหวกละเอียดไปกับไต้ฝุ่นจนหมดสิ้น แต่ข้าพเจ้าได้ตั้งปณิธานว่า จะดำเนินการในเรื่องนี้ต่อจนถึงเกษียณอายุราชการ ดังนั้นร่องรอยและสารสนเทศในเอกสารนี้ จึงนำเสนอได้เฉพาะในส่วน of โรงเรียนสวีวิทยาและโรงเรียนศรีราษฎร์ จังหวัดชุมพร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องได้รูปแบบและแนวทางในการแก้ปัญหาพัฒนาผู้เรียนด้วยระบบการดูแลนักเรียนภายใต้บรรยากาศพ่อหรือแม่และลูกๆ ในโรงเรียน

2. นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ดีขึ้น มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. ครู-อาจารย์ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน การปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น
4. ผู้ปกครองชุมชน มีความเลื่อมใส ศรัทธาในการบริหารงานของโรงเรียน
5. โรงเรียนมีคุณภาพทางการศึกษาและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

บทที่ 2

แนวคิด หลักการ และทฤษฎี ที่อยู่เบื้องหลังของกระบวนการทำงาน

แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังของกระบวนการทำงานที่ข้าพเจ้าได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนี้

1. อิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมของเด็ก
2. บทบาทหน้าที่และความสำคัญของครูกับการดูแลนักเรียน
3. การแนะแนวกับการพัฒนานักเรียน
4. ความสำคัญของการสร้างสัมพันธภาพในกระบวนการให้คำปรึกษา

1. อิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมของเด็ก

ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคม บุคคลไม่สามารถพัฒนาไปได้ดีและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้ ถ้าปราศจากครอบครัวที่ดี ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาบุคคล และการสร้างให้มีความสุข มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมของเด็กไว้มากมาย ซึ่งจะขอล่าวพอเป็นสังเขป ดังนี้

นิภา นิธยาน (2520 : 128-129) ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่ทุกคนต้องเกี่ยวข้อง ชีวิตครอบครัวที่เพียบพูนด้วยความรักใคร่กลมเกลียวและอบอุ่นมั่นคงในวัยเยาว์ ย่อมเป็นรากฐานสำคัญของบุคลิกภาพที่ดีในภายภาคหน้า เด็กที่โชคดีและเกิดมาอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นทางครอบครัวที่ร่มเย็นเป็นสุขตั้งแต่เป็นทารกจนกระทั่งเติบโตใหญ่ ย่อมมีบุคลิกภาพที่ดีงามและสามารถปรับตัวได้ดีและมีชีวิตที่เป็นสุข

ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์ อ้างอิงใน : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2527:20) ครอบครัวเป็นหน่วยแรกของสังคมที่มนุษย์ทุกคนจะต้องใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย ดังนั้นสถาบันครอบครัวจึงมีอิทธิพลและความสำคัญต่อการสร้างบุคลิกภาพ ความนึกคิดของคนเป็นอันมาก การที่ครอบครัวได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบจากปัญหาสังคมที่มีอยู่รอบด้าน ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปด้วย

สุชา จันทน์เอม (2533 : 70) บ้านเป็นสถาบันแรกที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็กตั้งแต่แรกเกิด ประสบการณ์ทุกอย่างที่ได้รับย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการของเด็กทั้งสิ้น ซึ่งรวมทั้งความเอาใจใส่ดูแลของพ่อแม่ การอบรม ความมุ่งหวังของพ่อแม่ และฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว

วีระ ไชยศรีสุข (2533 : 44) วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ผิดๆ จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและความผิดปกติทางจิตของเด็กได้ หลักจิตวิเคราะห์อธิบายว่าความสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาระหว่างแม่กับลูกในวัยต้นของชีวิต จะนำไปสู่ปัญหาความผิดปกติในบุคลิกภาพ และวิถีชีวิตของลูกในอนาคต

มาลินี จุฑะรพ (2533 : 242) สถาบันครอบครัวมีความสำคัญมากที่สุด เพราะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิจนคลอดออกมาเป็นทารกและเจริญเติบโตจากทารกจนโตเป็นเด็กและเจริญวัยสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต ในทางตรงกันข้ามถ้าอบรมเลี้ยงดูไม่ดีจะได้เด็กที่ขาดคุณภาพและจะได้ผู้ใหญ่ที่ขาดคุณภาพด้วย

2. บทบาท หน้าที่ และความสำคัญของครูกับการดูแลนักเรียน

บทบาท หน้าที่ และความสำคัญของครูในแนวคิดของบุคคลต่างๆ มีดังนี้

สุโท เจริญสุข (2514 : 533) ครู คือ ผู้ทำหน้าที่ยกระดับจิตใจและความนึกคิดของพลโลกให้สูงขึ้น โดยการอบรมสั่งสอน แนะนำให้นักเรียนประพฤติดีมีความรู้ ความฉลาด สามารถขึ้น การที่คนดีขึ้น เจริญขึ้น จึงเป็นงานที่เกิดจากครูโดยแท้ นอกจากนี้ท่านยังกล่าวว่าไว้ งานเด่นของครู คือ งานสอน ครูต้องเอาดีทางงานสอนให้ได้และเป็นครูที่ดีจริงๆ ดังนั้นครูควรมีความรู้ลึก 3 ประการ คือ

1. ครูต้องมีใจชอบเด็ก รักเด็กที่ครูสอน
2. ครูต้องมีจิตใจชอบสอน รักในการสั่งสอนเด็ก ๆ
3. ครูต้องมีจิตใจชอบในทุกๆ วิชาที่ครูทำหน้าที่สอนเป็นประจำ

อีกคติหนึ่งที่ท่านให้ครูพึงยึดประจำใจ คือ จงพยายามหลอมวิญญาณของความเป็นพ่อแม่ 1 ของความเป็นพี่ 1 และของความเป็นเพื่อน 1 สำหรับเด็กให้เข้าอยู่ในจิตใจของครู

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2533 : 8) ครู คือ บุคคลที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้นักเรียนรักการเรียน รักโรงเรียน งานในหน้าที่ความรับผิดชอบของครูทุกคนนั้น นอกจากการสอนเพื่อให้เด็กเกิดปัญญาความรู้ ความสามารถและทักษะต่างๆ แล้ว ยังมีบทบาทในการแนะแนว สอดแทรกอยู่ด้วยอย่างมาก ครูที่สามารถใช้กระบวนการแนะแนวกับนักเรียนได้อย่างผสมกลมกลืนไปกับการสอนนั้น นอกจากจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว ยังช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ตลอดจนสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้เพราะ

1. สังคมคาดหวังและยกย่องให้ครูเป็นปูชนียบุคคล
2. ครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด
3. ผู้ปกครองของนักเรียนให้ความเชื่อถือและไว้วางใจ
4. ครูมีความเข้าใจและรู้วิธีการหาสิ่งทดแทน ชดเชยในสิ่งที่นักเรียนไม่ได้รับจากที่บ้าน
5. ครูสามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ศักยภาพของตนเต็มความสามารถ

พนม พงษ์ไพบูลย์ อ้างอิงใน : ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ (กรมวิชาการ 2540 : 6) ครู หมายถึง ครูทุกคนในโรงเรียน ครูเป็นผู้ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด และเป็นผู้ที่นักเรียนให้ความไว้วางใจมากที่สุดรองจากพ่อแม่ ครูจึงเป็นผู้แนะแนวที่ดีที่สุด ครูทุกคนต้องมีบทบาทหน้าที่ในการแนะแนวให้คำปรึกษาหารือกับนักเรียน ช่วยเหลือนักเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2544 : 2) ในการปฏิรูปวิชาชีพครู ซึ่งเป็นการพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะที่ได้คุณภาพ และมาตรฐาน ตามการประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา ด้านปัจจัยครู ที่ระบุในมาตรฐานที่ 2 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ของครูในการพัฒนานักเรียน คือ การมีความรัก เอื้ออาทร เอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การมีมนุษยสัมพันธ์และสุขภาพจิตที่ดี พร้อมทั้งจะแนะนำและร่วมกันแก้ปัญหาของนักเรียน

จากความหมาย บทบาทหน้าที่ของครูที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ครูคือผู้ที่สอนนักเรียน พัฒนานักเรียนในด้านความรู้ทางวิชาการ พัฒนานักเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ลักษณะนิสัย ครูเป็นบุคคลที่มีความรัก ความเมตตา ต่อนักเรียน เป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนรองลงมาจากพ่อแม่ และพร้อมที่จะช่วยเหลือนักเรียน

3. การแนะแนวกับการพัฒนานักเรียน

การจัดการศึกษาในปัจจุบันได้มีวัตถุประสงค์ที่เปลี่ยนไปจากเดิม แทนที่จะมุ่งเน้นความสำเร็จทางวิชาการเพียงอย่างเดียว กลับหันไปให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกด้านเป็นการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นการแนะแนวจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนานักเรียน ซึ่งได้มีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดนี้ไว้มากมาย ซึ่งจะขอล่าวพอเป็นสังเขป ดังนี้

สุโท เจริญสุข (2507 : 5-6) ได้กล่าวไว้ว่า จุดเริ่มต้นแห่งแรกของการแนะแนวก็คือบ้าน ซึ่งบิดามารดา และญาติผู้ใหญ่เป็นฝ่ายแนะแนวเด็ก ส่วนสถาบันแห่งใหญ่ของการแนะแนวลำดับต่อมาก็คือโรงเรียน ซึ่งมีครูอาจารย์เป็นผู้แนะแนวให้นักเรียน ความจริง บุคคล สถานที่ องค์กร และสถาบันอื่นๆ ในสังคมก็มีบทบาทร่วมในการแนะแนวชีวิตของคนทั้งสิ้นและทำให้บุคคล ดี ชั่ว อย่างไม่ต้องสงสัย แต่สถานที่ใดๆ ก็คงไม่สำคัญเกินกว่าบ้านและโรงเรียนไปได้แน่ๆ ในการปลูกบ่มให้เป็น

คนดี พ่อแม่และครูนี้แหละจะเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในการแนะแนวเด็ก ถ้าเราได้พ่อแม่ที่รักลูก ครูที่รักนักเรียน และพ่อแม่ครูที่แนะแนวเป็น ก็จะพร้อมกันช่วยเด็กให้พัฒนาการด้วยดีทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ความสำคัญและความจำเป็นของการแนะแนวที่บ้านและโรงเรียน จึงประจักษ์ชัดเจนอยู่เช่นนี้แล

วัชร ทรัพย์มี (2520 : 3) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เขาสามารถนำตนเองได้ เป็นต้น ตัดสินใจได้ว่าจะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพใด หรือแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุขความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน นอกจากนี้ยังได้สรุปลักษณะของเด็กที่มีปัญหาในการปรับตัว ซึ่งครูควรจะต้องสังเกตและดำเนินการช่วยเหลือและรับคำปรึกษาจากฝ่ายแนะแนว

1. ผลการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง
2. มีปัญหาทางอารมณ์ เป็นต้นว่า เจ้าอารมณ์ ว่างวาม
3. ปรับตัวทางสังคมไม่ได้ เป็นต้นว่า แยกตัวออกต่างหาก ก้าวร้าว
4. มีนิสัยการเรียนที่ไม่ดี
5. ขาดเรียนเสมอ
6. ท้อถอย
7. สุขภาพไม่ดี
8. มีปัญหาทางเศรษฐกิจ
9. ประพฤติตนเป็นอันธพาล
10. มีปัญหาทางการพูด เช่น ติดอ่าง
11. มีปัญหาทางการอ่าน เช่น อ่านช้า อ่านแล้วจับใจความไม่ได้
12. มีความขัดแย้งกับครู
13. ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในสิ่งไร้สาระ
14. เลือกลายการเรียนไม่ได้
15. สอบตกซ้ำชั้น

สุวัฒน์ เงินน้ำ อ้างอิงใน : ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ (2538 : 4) ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า ครูมีจรรยาบรรณ มีหน้าที่อยู่แล้วที่จะอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดี นอกจากการให้ความรู้ทางวิชาการและทักษะทางอาชีพ พุดง่ายๆ คือ ครูจะต้องดูแลหรือมีหน้าที่ “พัฒนาเด็กทั้งตัว” ดังนั้น ครูควรมีบทบาทในด้านการแนะแนวด้วย การแนะแนวคือการทำให้เด็กเป็นคนดี มีวินัย ประสบความสำเร็จในการเรียน สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

พนม พงษ์ไพบูลย์ อ้างอิงใน : ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ (2537 : 4) กล่าวว่า งานแนะแนวเป็นงานสำคัญยิ่งในการสนับสนุนการพัฒนาบุคคลให้เจริญในทุกด้านอย่างเหมาะสม

ต่อเนื่อง สอดคล้องสัมพันธ์กับชีวิตของคนแต่ละคน และของสังคมประเทศชาติด้วย

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา อ้างอิงใน : ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ (2538 : 12-14) ให้ความเห็นว่า การแนะแนวเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน เพราะว่าการแนะแนวช่วยให้ ทั้ง ครู ผู้ปกครอง และตัวเด็กเอง ได้เข้าใจว่า แม้เราจะแตกต่างจากคนอื่น แต่เราก็มีจุดเด่นและข้อจำกัดที่เป็นลักษณะเฉพาะตน การเรียนการสอนทุกรายวิชา การแนะแนวต้องแทรกหรือบูรณาการอยู่แล้ว เพราะการสอนแต่ละวิชาต้องคำนึงถึงพื้นฐานของเด็ก ข้อจำกัดของเด็ก และพยายามหาทางให้เด็กได้สามารถหาทางแก้ปัญหาข้อจำกัดด้วยตนเอง กระบวนการแนะแนวจะต้องอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนทุกรายวิชา

ในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้นั้น ผู้บริหารและครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนว เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่มั่นคงให้กับผู้เรียนทั้งด้านชีวิตและสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การแนะแนวเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ อีกทั้งมีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนรู้จักตนเอง พึ่งตนเอง และตัดสินใจอย่างเหมาะสม มีทักษะและประสบการณ์อย่างเพียงพอในการดำรงชีวิต ประกอบอาชีพ และปรับตัวเข้ากับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (กรมวิชาการ 2545 : 2)

4. ความสำคัญของการสร้างสัมพันธ์ภาพในกระบวนการให้คำปรึกษา

ในกระบวนการให้คำปรึกษา สิ่งสำคัญอันดับแรกคือการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้มาขอคำปรึกษา ความคุ้นเคย ความไว้วางใจ ความศรัทธา ความรัก ระยะเวลาแห่งความสัมพันธ์กันจะเป็นตัวนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

วัชร ทรัพย์มี (2525 : 4) ได้กล่าวไว้ว่า การให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการของสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษา กับผู้รับบริการ ซึ่งต้องการความช่วยเหลือเพื่อช่วยให้ผู้รับบริการเข้าใจตนเองเพิ่มขึ้น ปรับปรุงทักษะในการตัดสินใจและทักษะในการแก้ปัญหา ตลอดจนปรับปรุงความสามารถที่จะทำให้ตนเองพัฒนาขึ้น

วณิช บรรจง (2528 : 5) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่จะเข้าใจเด็ก เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับผู้ใหญ่ทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการเรียนรู้ที่จะต้องเข้าใจถึงจิตใจของเขา ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและยากที่จะหยั่งรู้ก็ตาม แต่ก็ไม่มีหนีวิสัยในความพยายามอย่างจริงจังซึ่งต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความรัก

วิชัย วงษ์ใหญ่ อ้างอิงใน : ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ (2533 : 39) กล่าวว่า ผู้ที่ทำงานกับเด็กหรือพัฒนาเด็กที่จะให้แรงเสริมแก่เด็กนั้น พึงมองเด็กด้วยความรัก ขอให้เราทำทุกอย่างด้วยความรัก ไม่ว่าจะเป็นรักเด็ก รักงาน รักทุกอย่างโดยเริ่มสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเสียก่อน

ประดิษฐ์ อุปรมย์ อ้างอิงใน : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2545 : 28) กล่าวว่า การสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับการศึกษามีความจำเป็นมาก เพราะสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้และผู้รับการปรึกษา จะช่วยให้ผู้รับการปรึกษารู้สึกอบอุ่น ไว้วางใจในบทบาทของผู้ให้การศึกษา มีศรัทธาต่อผู้ให้การศึกษาและพร้อมที่จะพูดถึงปัญหาของตนอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

บทที่ 3

โครงการและกลยุทธ์การบริหารโครงการ

โครงการพ่อหรือแม่และลูก ๆ ในโรงเรียนเกิดขึ้นที่โรงเรียนปะทิววิทยา เมื่อปีการศึกษา 2529-2535 ดำเนินการต่อที่โรงเรียนสวีวิทยา ปีการศึกษา 2536-2542 ดำเนินการต่อที่โรงเรียนศรีวิทย ปีการศึกษา 2543-2545 (ปัจจุบัน)

ในทุกโรงเรียนที่ดำเนินการมา จะทำเป็นโครงการอยู่ 3 ปีการศึกษา เพื่อเป็นการศึกษาและพัฒนาโครงการให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายเข้าใจ และสามารถดำเนินการไปได้เป็นที่พอใจ หลังจาก 3 ปี จะถือเป็นงานประจำที่จะทำต่อเนื่องตลอดไปเรียกว่า **กิจกรรมพ่อหรือแม่และลูก ๆ ในโรงเรียน** เป็นลักษณะเช่นเดียวกับกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพ็ญประโยชน์ โดยจัดให้มีคาบ 1 คาบ เพื่อกิจกรรมนี้ ในตารางสอนตรงกันหมดทั้งโรงเรียน เพื่อทำกิจกรรมพร้อมกันทุกคน ถือเป็นคาบกิจกรรมของทุกคนในโรงเรียน

การดำเนินการโครงการในช่วงปีแรก จะมีปัญหามากมายในทางปฏิบัติเพราะเป็นของใหม่ สำหรับครู-อาจารย์ และนักเรียนที่ต่างระดับกัน ก็พัฒนาไปโดยใช้วงจร PDCA ต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกคนได้ประสบการณ์ตรงในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา ในปีที่สอง ปัญหา ก็จะลดลง เพราะทุกคนมีความเข้าใจและผ่านปัญหามาแล้ว แก้ปัญหามาแล้วในช่วงปีที่สามก็มีปัญหาน้อยมาก เพราะทุกคนมีความเข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ชัดเจนแล้ว เกือบจะเป็นความเคยชิน และเกือบเป็นงานประจำแล้ว จึงขอนำเสนอโครงการที่ได้พัฒนามาแล้วถึงปัจจุบัน ดังนี้

3.1 โครงการ

3.1.1 โครงการพ่อหรือแม่และลูก ๆ ในโรงเรียนศรีวิทย ปีที่ 1 ปีการศึกษา 2543 เขียนไว้ดังนี้

โครงการพ่อหรือแม่และลูก ๆ ในโรงเรียน

1. หลักการและเหตุผล

นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นเด็กที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เปลี่ยนจากเด็กไปเป็นผู้ใหญ่ โดยปกติตามธรรมชาติก็ทำให้เด็กมีปัญหาในการปรับตัวอยู่แล้ว ยิ่งสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ที่สับสนวุ่นวาย รวดเร็ว หลาก

หลาย ยิ่งทำให้เด็กวัยนี้มีปัญหามากยิ่งขึ้น ผู้ที่จะช่วยเหลือเด็กได้ก็คือ พ่อ-แม่ และครู-อาจารย์ สำหรับ พ่อแม่ส่วนมากแล้วก็ต้องคืนร่นประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้ต่อสู้กับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันมีเวลาดูแล ลูก-หลานน้อยลงกว่าพ่อ-แม่สมัยก่อนๆ ครู-อาจารย์ก็เช่นเดียวกัน นอกจากจะต้องต่อสู้กับสภาพ เศรษฐกิจปัจจุบันแล้ว ระบบการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมิได้เอื้อให้ครู-อาจารย์ใกล้ชิดกับนักเรียน เหมือนครูในอดีต

ในอดีตครูไทยเป็นที่เคารพกราบไหว้บูชา สมเป็นปูชนียบุคคลโดยแท้จริง ก็ด้วยเหตุที่ครูไทย ในอดีตได้ปฏิบัติตัวต่อศิษย์ด้วยจิตใจที่มีเมตตาสูง ประกอบกับสภาวะโดยทั่วไปในอดีตส่งเสริม เป็นต้น ว่าจำนวนนักเรียนน้อย ครูคนหนึ่งสอนได้ทุกวิชาหรือเกือบทุกวิชา สอนนักเรียนห้องเดียวกันตลอดทั้ง วัน ทั้งเดือน ทั้งปี รู้จักนิสัยใจคอของนักเรียนทุกคนอย่างดี สภาพความบีบคั้นทางเศรษฐกิจมีน้อย ครูมีความเป็นอยู่อย่างไม่เดือดร้อน มีเวลาเอาใจใส่ศิษย์อย่างแท้จริง ครูมีอิทธิพลต่อเด็กนักเรียนสูง มากสามารถอบรมสั่งสอนได้ตามใจนึก ปัจจุบันสภาพต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปมาก ครูสอนได้น้อยวิชา บางคนสอนเพียงวิชาเดียว แต่ต้องสอนนักเรียนจำนวนมาก มีเวลาอยู่กับกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดน้อย สภาพ เศรษฐกิจบีบคั้นมาก ทำให้ครูกับศิษย์มีความห่างเหินกันมาก ครูไม่มีเวลาเอาใจใส่อย่างจริงจังและต่อ เนื่อง ปัญหาต่างๆ จึงมีอย่างมากมาย

เพื่อให้ครูได้มีโอกาสช่วยเหลือนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องให้ครูมีการรับผิดชอบต่อนักเรียนกลุ่มหนึ่งไประยะยาว ตั้งแต่ ม.1-3 ตั้งแต่ ม.4-6 โครงการพ่อหรือแม่และลูกๆ ในโรงเรียนจึงเกิดขึ้น

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีครูอย่างน้อย 1 คน ที่เปรียบเสมือนญาติสนิทคอยดูแลเอาใจใส่นักเรียน เป็นพิเศษเหมือนลูกเหมือนหลานในทุกๆ เรื่องด้วยความหวังดี
- 2.2 เพื่อแก้ปัญหา ป้องกันปัญหา ของนักเรียนทุกเรื่อง และพัฒนานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.3 เพื่อลดช่องว่างระหว่างครูและนักเรียน บ้านและโรงเรียน

3. เป้าหมาย

- 3.1 ด้านปริมาณ นักเรียน ม.1-6 จำนวน 2,700 คน ครู-อาจารย์ทั้งหมด 150 คน
- 3.2 ด้านคุณภาพ
 - 3.2.1 นักเรียนโดยส่วนรวมนับมีปัญหาน้อยลง
 - 3.2.2 นักเรียนสามารถเรียนและร่วมกิจกรรมได้ดีขึ้น
 - 3.2.3 บรรยากาศในโรงเรียนมีความสุขมากขึ้น
 - 3.2.4 ครู ผู้ปกครองสามารถร่วมมือกันดูแลนักเรียนได้ดีขึ้น

4. วิธีการดำเนินการ

- 4.1 ประชุมครู-อาจารย์ ทำความเข้าใจโครงการ แนวปฏิบัติ และข้อตกลง
- 4.2 ประชุมผู้ปกครอง ทำความเข้าใจโครงการ และขอความร่วมมือ
- 4.3 ประชุมนักเรียนทำความเข้าใจ ชี้แจงให้เห็นประโยชน์ ชี้แจงแนวปฏิบัติและข้อตกลง
- 4.4 แบ่งนักเรียนให้ครู-อาจารย์ (ยกเว้นผู้บริหาร ผู้ช่วยฯ และอาจารย์อาวุโสบางท่าน รวมแล้วไม่เกิน 10 คน เพื่อสำรองไว้แก้ปัญหา) รับผิดชอบโดยเฉลี่ยทั้งจำนวนเพศและระดับชั้นโดยวิธีจับฉลาก
- 4.5 จัดให้ครูได้พบกับนักเรียนในความรับผิดชอบของตนให้บ่อยที่สุด และการพบให้มีลักษณะเหมือนการพบลูกหรือหลาน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือและแก้ไขตลอดเวลา ให้มีเวลาพบเป็นทางการอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ
- 4.6 แจ้งให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ของนักเรียนทราบว่าครูที่ปรึกษาถาวรของบุตร หรือนักเรียนในปกครองเขาคือใคร และดำเนินการให้มีการติดต่อกันต่อไป เพื่อการช่วยเหลือดูแลนักเรียน
- 4.7 ดำเนินการให้ครูได้เยี่ยมบ้านนักเรียนให้มากที่สุด
- 4.8 ดำเนินการให้ครูและนักเรียนแต่ละชุดมีกิจกรรมร่วมกันให้มากที่สุด
- 4.9 จัดอบรมให้ความรู้ครู-อาจารย์ในด้านจิตวิทยา และการแนะแนว
- 4.10 จัดตั้งคณะกรรมการวางแผนดำเนินการ และติดตามประเมินผล

5. ระยะเวลาดำเนินการ

- 5.1 ระยะเตรียมการ 1 มกราคม 2543-31 พฤษภาคม 2543
- 5.2 ระยะดำเนินการ ปีการศึกษา 2543 (1 เมษายน 2543-31 มีนาคม 2544)

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ครูได้ใกล้ชิดนักเรียน รู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี
- 6.2 การปกครองนักเรียนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 6.3 การแนะแนวนักเรียนจะมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
- 6.4 สามารถป้องกันปัญหา แก้ปัญหา และพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. งบประมาณ 200,000 บาท แยกได้ดังนี้

- 7.1 ค่าวัสดุสำนักงานจัดทำเอกสาร 30,000 บาท
- 7.2 ค่าใช้สอยเป็นค่าพาหนะเยี่ยมบ้านนักเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 280 คน หรือปีละ 560 คน 70,000 บาท
- 7.3 ค่าใช้จ่ายในการอบรมครูทั้งหมด 1 ครั้ง 80,000 บาท
- 7.4 ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การประชุมผู้ปกครอง ประชุมครู ประชุมนักเรียน 20,000 บาท

8. การติดตามประเมินผล

- 8.1 ใช้แบบสอบถาม
- 8.2 ใช้การสังเกต
- 8.3 เปรียบเทียบสภาพปัญหากับปีการศึกษา 2542

9. ผู้รับผิดชอบโครงการ

ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีวิทย

หลังจากที่ได้ทำโครงการไปแล้ว 1 ปีการศึกษา ผลการประเมินเป็นที่พอใจ ได้จัดการสัมมนา พ่อครู แม่ครู เพื่อทราบรายละเอียดต่างๆ เพิ่มขึ้น รวมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาและเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ปัญหาต่างๆ ที่สรุปได้ มีดังนี้

1. พ่อครู แม่ครู ขาดความรู้ด้านจิตวิทยาแนะแนว
2. พ่อครู แม่ครู ขาดเทคนิคในการให้คำปรึกษา
3. พ่อครู แม่ครู ขาดทักษะในการจัดกิจกรรม
4. พี่ๆ นักเรียนไม่เข้าใจบทบาทว่าควรจะช่วยเหลือพ่อครู แม่ครู อย่างไร
5. ในการดูแลลูกๆ นักเรียน พ่อครู แม่ครู ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยง อาหาร เครื่องดื่ม ลูกๆ ปละไม่น้อย
6. ขอบกพร่องในการร่วมกิจกรรมของลูกนักเรียน เช่น ไม่เข้าคาบ เข้าคาบช้า ขาดความกระตือรือร้นฯ
7. ขอบกพร่องของพ่อครู แม่ครู เช่น เข้าคาบช้า ออกก่อน ส่งงานช้า ไม่ส่งงาน ไม่ติดตามแก้ปัญหาลูกนักเรียนฯ

การดำเนินการโครงการในปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จึงได้ปรับปรุงโครงการบางส่วนเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวแล้ว ดังนี้

- 3.1.2 โครงการพ่อหรือแม่และลูกๆ ในโรงเรียนศรีวิทยปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 เขียนไว้ดังนี้

โครงการพ่อหรือแม่และลูกๆ ในโรงเรียน

1. แผนงานหลัก ปรับปรุงคุณภาพการศึกษา
2. ชื่อโครงการ โครงการพ่อหรือแม่และลูกๆ ในโรงเรียน
3. สนองยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการเรียนรู้ ของกรมสามัญศึกษา
4. ลักษณะโครงการ เป็นโครงการต่อเนื่อง (ตามโครงการที่แนบ)
5. หลักการและเหตุผล (เหมือนเดิม ข้อ 1) เพิ่มเติมดังนี้

จากการที่ได้ดำเนินโครงการพ่อหรือแม่และลูกๆ ในโรงเรียนไปแล้ว 1 ปีการศึกษา ผลการประเมินการดำเนินการเป็นที่พอใจ พบว่าปัญหาของนักเรียนโดยส่วนรวมลดลง นักเรียนโดยภาพรวมมีความสุขมากขึ้น ครูได้ใกล้ชิดนักเรียนมากขึ้น แต่ยังมีปัญหาในการดำเนินการบางส่วนเป็นต้นว่า ครูขาดความรู้ทางด้านจิตวิทยาแนะแนวในการดำเนินการ ซึ่งได้จัดอบรมไปแล้ว ครูบางท่านไม่มีทักษะในการจัดกิจกรรม ก็ได้จัดให้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปแล้ว รวมทั้งได้มีการประชุมชี้แจงให้มีความเข้าใจเพิ่มเติมแล้ว เพื่อให้ได้ผลชัดเจนยิ่งขึ้น จึงให้การดำเนินการโครงการพ่อหรือแม่และลูกๆ ในโรงเรียนต่อเนื่องอีก 1 ปี

6. วัตถุประสงค์ (เหมือนเดิมข้อ 2) เพิ่มดังนี้

เพื่อเพิ่มเติมความถนัดชัดเจนในการดำเนินการของครูให้มากขึ้น

7. เป้าหมาย (เหมือนเดิมข้อ 3)

8. วิธีการดำเนินการ

8.1 ย้ำเตือน ชี้แจง เพิ่มเติม ข้อขัดข้องในปัญหาต่างๆ ให้ครูทราบในการประชุม ประจำเดือนตามความจำเป็น

8.2 ประชุมผู้ปกครองนักเรียนใหม่ ม.1, ม.4 เป็นพิเศษ ชี้แจงโครงการและชี้แจงเพิ่มเติมผู้ปกครองนักเรียนเก่า ม.2, 3, 5, 6

8.3 ประชุมนักเรียนใหม่ ม.1, ม.4 เพื่อชี้แจงโครงการเป็นพิเศษและประชุมชี้แจงนักเรียนเก่า ม.2, 3, 5, 6 ในข้อบกพร่องต่างๆ ที่ผ่านมา ทำความเข้าใจเพิ่มเติม

8.4 จีบฉลากนักเรียนใหม่ ม.1, ม.4 และนักเรียนชั้นอื่นๆ ที่ย้ายเข้ามาใหม่ ส่งมอบให้พ่อครู แม่ครู นักเรียนเก่ายังคงอยู่กับพ่อครู, แม่ครูคนเดิม

8.5 (เหมือนข้อ 4.5 เดิม)

8.6 (เหมือนข้อ 4.6 เดิม)

8.7 (เหมือนข้อ 4.7 เดิม)

8.8 (เหมือนข้อ 4.8 เดิม)

8.9 (เหมือนข้อ 4.9 เดิม)

8.10 จัดให้มีการสัมมนาครูเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เพิ่มเติม

8.11 จัดให้มีการอบรม พี่ชาย พี่สาวคนโตของครอบครัว เพื่อให้ช่วยเหลือพ่อครู, แม่ครูได้มากขึ้น

8.12 (เหมือนข้อ 4.10 เดิม)

9. ระยะเวลาดำเนินการ

1 พฤษภาคม 2544 – 30 เมษายน 2545

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (เหมือนข้อ 6 เดิม)

11. งบประมาณ 340,000 บาท

11.1 200,000 (เหมือนข้อ 7.1, 7.2, 7.3, 7.4 เดิม)

11.2 ค่าอาหาร-ค่าเครื่องดื่ม คนละ 25 บาท/ภาคเรียนรวม 140,000 บาท

12. การติดตามประเมินผล

12.1 ใช้แบบสอบถาม

12.2 ใช้การสังเกต

12.3 เปรียบเทียบสภาพปัญหาในปีการศึกษา 2542, 2543

13. ผู้รับผิดชอบโครงการ

ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีวิทย

การดำเนินการในปีที่สอง ปัญหาต่างๆ ในการดำเนินการลดลงมาก พ่อครู แม่ครู มีความเข้าใจในการดำเนินการได้เป็นอย่างดี ปัญหาที่หลงเหลืออยู่ก็คือ ข้อบกพร่องเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมของลูกนักเรียน การไม่ตรงต่อเวลาของ พ่อครู แม่ครู บางคน แต่โดยภาพรวมแล้วดีมาก ปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ดังกล่าว สามารถใช้เทคนิคการบริหารจัดการได้

เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า จะสามารถดำเนินการเป็นงานประจำได้ในอนาคต จึงทำโครงการต่อเนื่องอีก 1 ปี โดยไม่ปรับปรุงโครงการ ดังนั้นโครงการในปีที่ 3 ปีการศึกษา 2545 จึงเหมือนกับโครงการในปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544

3.2 กลยุทธ์การบริหารโครงการ

การบริหารโครงการมีความสำคัญมาก ความสำเร็จของโครงการจะมีมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการบริหารโครงการ จากประสบการณ์ที่ผ่านมารวมทั้งการปรับปรุงพัฒนามาโดยตลอด มีแนวทางในการบริหารโครงการ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาแผนภูมิของโครงการ

ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจ กระบวนการของโครงการเป็นอย่างดี ดังแผนภูมิและคำอธิบายต่อไปนี้

